

La parla dels covarxins

■ POR J. V. ■

Moltes vegades quan escoltem parlar, o llegim, notem paraules noves o modus de construir significats, diferents als que tenim costum de fer quan parlem entre nosaltres, els covarxins, però malgrat aquestes coses, ho comprenem tot i estem dins de l'acte comunicatiu, per una raó molt senzilla, perquè parlem la mateixa llengua.

Tot açó ve explicat perquè cada llengua no és un sistema simple d'elements recíprocament relacionats, sinó un diastema complex en el qual cal distingir els següents sistemes interns:

- varietats diatòpiques, depenents de la situació geogràfica, així són diferents el parlar de les Coves al de Castelló, i al de Barcelona...

- varietats diastràtiques, relacionades amb el nivell social dels parlants, així són distints els parlars d'un advocat i el d'un sabater, i encara el d'unes persones velles i el d'uns xiquets.

- varietats diafàsiques, segons el mode circumstantial de parlar, determinats per les característiques concretes de la situació o l'interlocutor, així una mateixa persona usará un llenguatge solemne per a parlar en públic, un llenguatge afectiu amb la família, un llenguatge tècnic en el treball...

Centrats en les varietats diatòpiques o geo-

gràfiques, aquestes tradicionalment solen rebre els noms de dialectes, subdialectes i parlars, d'acord amb els diferents graus de diferenciació lingüística, i així generalment el parlar fa referència a un poble o ciutat (a la seua manera de parlar, a la seua "llengua"), el subdialecte a la "llengua" d'una comarca, i el dialecte a la d'una unitat supracomarcal, a un país, una regió.

Cal dir també que per damunt de totes les varietats dialectals i participant de cadascuna d'elles, està la llengua standard, varietat supradialectal, vàlida per a la comunicació a tot un domini lingüístic, resultat d'una selecció de formes reconegudes per tots els parlans i utilitzades en l'administració, en els mitjans de comunicació, en les obres de literatura, científiques..., a l'ensenyament...

Ja al 1.861 Manuel Milà i Fontanals, cridà l'atenció sobre la divisió de la llengua catalana en dos grans blocs dialectals: l'oriental i l'occidental. A l'oriental fan la neutralització de les vocals àtones **a**, **e** en un so intermig entre les dos (**pare** el fan a la parla **para**, però escriuen **pare**) i les vocals àtones **o**, **u**, en so de **u** (**posar** el fan a la parla **pusar**, però escriuen **posar**). Al bloc dialectal occidental aquest fenomen de neu-

tralizació de les vocals àtones no existeix i parlem i escribim igual.

Aquesta macropartició continua tenint la seua vigència actual, reforçada per molts altres fonètics, morfològics i lèxics estudiats per J. Veny, havent de dir però que no hi ha una frontera estricta en el pas d'un bloc dialectal a l'altre, sinó que es forma una trinxa variable de pas entre els dos blocs.

En una descripció actual els dos grans blocs dialectals es dividirien en sis dialectes:

- bloc occidental:

Nord-occidental
València

- bloc oriental:

Rossellonés
Central
Balear
Alguerés

Centrant-nos en el bloc occidental, el dialecte Nord-occidental el parlen a les comarques de la Ribagorça, el Pallars, L'Alt Urgell, la Llitera, la Noguera, part del Solsonés, la Segarra, l'Urgell, el Segrià, el Baix Cinca, les Garrigues, el Priorat, la Terra Alta, el Mataranya, el Baix Ebre i el Montsià, a més del Principat d'Andorra. El dialecte Nord-occidental penetra encara a les comarques de nord del País Valencià (els Ports, Baix i Alt Maestrat i part de la Plana Alta).

El dialecte Valencià és fonamentalment una prolongació del dialecte Nord-occidental del qual no es diferencia sinó per una major incidència dels elements aràbic, mossaràbic, aragonés i castellà. De fet són dos